

องค์ประกอบและแนวทางการบริหารการนิเทศที่มุ่งผลลัพธ์ที่พึงประสงค์
ของการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*

Components and Approaches for Outcome-Oriented Educational Supervision
Management in District Education Offices under the Office of
Basic Education Commission

¹พัชริดา ลำนักเนตร, โสภา อำนวยรัตน์, สันติ บุรณะชาติ และ น้ำฝน กันมา

¹Patcharida Lamnaknet, Sopa Umnuayrat, Santi Buranachart
and Numfon Gunma

วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

School of Education, University of Phayao, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: patcharidalamnaknet@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาองค์ประกอบของกระบวนการบริหารการนิเทศที่มุ่งผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และ 2. ศึกษาแนวทางการบริหารการนิเทศที่มุ่งผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) มี 2 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาองค์ประกอบของกระบวนการบริหารการนิเทศที่มุ่งผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประชากร คือ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา และศึกษานิเทศก์ ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 245 แห่ง เปิดตารางเครชีและมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 152 แห่ง และกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาละ 4 คน ประกอบด้วย รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา ตำแหน่งละ 1 คน และศึกษานิเทศก์ จำนวน 2 คน รวมจำนวนผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 608 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) 2) การศึกษาแนวทางการบริหารการนิเทศที่มุ่งผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ในการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า 1. องค์ประกอบของกระบวนการบริหารการนิเทศที่มุ่งผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) การประเมินสภาพปัจจุบัน 2) การกำหนดกลยุทธ์ 3) การนำกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ 4) การติดตามความก้าวหน้า และ 5) การประเมินความสำเร็จ ซึ่งมีความสอดคล้องและกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้เก็บรวบรวมจากแบบสอบถาม โดยพิจารณาได้จากค่า Chi-square = 570.634, Degrees of Freedom = 130, Comparative Fit Index

*Received July 26, 2025; Revised August 26, 2025; Accepted September 5, 2025

(CFI) = 0.97, Tucker-Lewis Index (TLI) = 0.95, Root Mean Square Error of Approximate (RMSEA) = 0.077, Standardized Root Mean Square Residual (SRMR) = 0.050 2. แนวทางการบริหารการนิเทศที่มุ่งผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มี 5 ส่วน คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) ปัจจัยนำเข้า 4) กระบวนการของการบริหารการนิเทศที่มุ่งผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา และ 5) ผลผลิตและผลลัพธ์

คำสำคัญ: กระบวนการบริหาร; การนิเทศ; ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา

Abstract

This research article aimed to (1) examine the components of outcome-oriented educational supervision management in District Education Offices, and (2) investigate approaches to managing outcome-oriented educational supervision in District Education Offices. A mixed-methods research design was employed, consisting of two phases. Phase 1 focused on studying the components of outcome-oriented educational supervision management. The population included deputy directors of District Education Offices, directors of the Supervision, Monitoring, and Educational Evaluation Groups, and educational supervisors from 245 offices. Using the Krejcie and Morgan table, a sample of 152 offices was selected, with four key informants per office: one deputy director, one group director, and two educational supervisors, totaling 608 respondents. Data were collected using questionnaires and analyzed through mean, standard deviation, and confirmatory factor analysis (CFA). Phase 2 focused on studying approaches to outcome-oriented educational supervision management, using semi-structured interviews with seven experts. The data were analyzed through content analysis.

The research results were found as follows: 1. The components of the outcome-oriented educational supervision management process in District Education Offices comprised five elements: (1) assessment of the current situation, (2) strategy formulation, (3) strategy implementation, (4) progress monitoring, and (5) success evaluation. These components were consistent and aligned with the empirical data collected from the questionnaires, as evidenced by the following fit indices: Chi-square = 570.634, degrees of freedom = 130, Comparative Fit Index (CFI) = 0.97, Tucker-Lewis Index (TLI) = 0.95, Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) = 0.077, and Standardized Root Mean Square Residual (SRMR) = 0.050. 2. The approach to outcome-oriented educational supervision management in District Education Offices consists of five components: (1) principles, (2) objectives, (3) inputs, (4) the process of outcome-oriented educational supervision management, and (5) outputs and outcomes.

Keywords: Management Process; Supervision; Outcome-Oriented Education

บทนำ

กระแสการเปลี่ยนแปลงในโลกปัจจุบัน อันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนฉับพลันทางดิจิทัล (Digital Disruption) วิธีการดำเนินชีวิตของผู้คนถูกเปลี่ยนแปลงไปอย่างสิ้นเชิง โลกใบเดิมของเราถูกย่อให้แคบลง ผู้คนจากแต่ละฟากฝั่งของโลก สามารถเชื่อมโยงถึงกันได้อย่างอิสระ สามารถเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างไร้พรมแดน (Chaemchoy, 2015) เกิดเป็นคุณลักษณะใหม่ของโลกที่เปลี่ยนจากยุคอนาล็อก (Analogue) เข้าสู่ยุคดิจิทัล (Digital) ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ก้าวกระโดด จนก่อให้เกิดนวัตกรรมอย่างพลิกผัน อาชีพใหม่ ๆ จึงถือกำเนิดขึ้นมากมาย ทุกภาคส่วนต้องเร่งปรับตัว เปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำงานให้ทันสมัย เพื่อรับมือกับความท้าทายครั้งใหม่นี้ (Office of the National Economic and Social Development Council, 2018) ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้รับมือกับกระแสแห่งความเปลี่ยนแปลงในระดับโลกได้คือ ทรัพยากรมนุษย์ ที่ต้องมีความพร้อม การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพสูงขึ้น ถือเป็นอีกด้านที่สำคัญที่ต้องเร่งพัฒนา เนื่องจากมนุษย์ถือเป็นฟันเฟืองสำคัญที่จะช่วยขับเคลื่อนประเทศไปข้างหน้า แต่การจะพัฒนาคนได้ก็ต้องอาศัยระบบการศึกษาของประเทศที่เป็นรากฐานของการพัฒนา เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะใช้ยกระดับคุณภาพของมนุษย์ (Ngourungsi, 2016) แต่การจัดการศึกษาโดยภาพรวมของประเทศไทยยังคงพบปัญหาสำคัญหลายประการที่ต้องนำไปสู่การปรับปรุงพัฒนา Office of the Education Council, (2020) ได้ศึกษาสภาพปัญหาของการจัดการเรียนการสอนในประเทศไทย พบว่า ปัญหาคุณภาพการศึกษาภายในประเทศไทยมีมาตรฐานต่ำกว่าเกณฑ์ ขาดความเสมอภาค และมีคุณภาพต่ำเมื่อเทียบกับมาตรฐานการศึกษาสากล

จากสภาพปัญหาดังกล่าวจึงเป็นเหตุผลที่ทุกคนต้องหันกลับมาพิจารณาว่า ถึงเวลาแล้วที่ควรจะหาวิธีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เกิดการขับเคลื่อนไปสู่มิติคุณภาพ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา จึงได้ดำเนินการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของชาติ และคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบ “มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ.2561” เพื่อเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะคุณภาพที่พึงประสงค์ของคนไทย เพื่อให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษา เพื่อให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ขึ้นกับผู้เรียนทั้งในระหว่างที่กำลังศึกษาและเพื่อวางรากฐานให้ผู้เรียนในระหว่างที่กำลังศึกษาเพื่อให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์หลังจากสำเร็จการศึกษา ซึ่งถือเป็น “คุณลักษณะของคนไทย 4.0” ที่สามารถสร้าง ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ให้กับประเทศ (Office of the Education Council, 2019) ซึ่งสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ 2567-2568 ที่กำหนดไว้ว่า “องค์กรคุณภาพ สร้างคนดี มีความสุข” และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในฐานะที่เป็นหน่วยงานอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีบทบาทหน้าที่หลักคือ การจัดทำนโยบาย แผนพัฒนา และมาตรฐานการศึกษาที่สอดคล้องกับนโยบายของส่วนกลางและบริบทของท้องถิ่น และยังมีหน้าที่ในการกำกับ ดูแล ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในเขตพื้นที่ รวมถึงการประสาน ส่งเสริม และสนับสนุนการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและขับเคลื่อนไปสู่มิติคุณภาพตามที่มาตรฐานการศึกษาของชาติกำหนดไว้ การพัฒนาคุณภาพการศึกษามีองค์ประกอบสำคัญหลายประการ การนิเทศการศึกษาเป็นหนึ่งในองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การนิเทศการศึกษาเป็นกลไกสำคัญทางการศึกษาที่จะเร่งรัด ปรับปรุงคุณภาพการศึกษา เป็นกระบวนการที่ช่วยให้การจัดการเรียนการสอนของครูมีประสิทธิภาพและส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ แต่ในปัจจุบันการนิเทศศึกษาก็ยังพบปัญหาในการดำเนินการ จากรายงานผลการนิเทศของหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง สภาพการนิเทศการศึกษาของแต่ละสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในปัจจุบัน พบว่า การนิเทศการศึกษา

ยังไม่บรรลุเป้าหมายเท่าที่ควร เนื่องจากมีปัญหาและอุปสรรคหลายประการที่เกิดจากการปรับเปลี่ยนโครงสร้างของการบริหารของกระทรวงศึกษาธิการ อาทิ จำนวนศึกษานิเทศก์ในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษาไม่เพียงพอ มีการโอนย้ายไปสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด การเกษียณอายุราชการ การบรรจุแต่งตั้งศึกษานิเทศก์ใหม่ไม่ครบตามกรอบอัตรากำลัง ศึกษานิเทศก์ในเขตพื้นที่การศึกษายังมีประสบการณ์ในการนิเทศน้อยและขาดแนวทางในการดำเนินการนิเทศอย่างหลากหลายรูปแบบ ส่งผลให้การจัดการศึกษายังไม่บรรลุผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ.2561 ที่กำหนดไว้ (Educational Supervision Unit, Office of the Basic Education Commission, 2021)

และจากการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการองค์การท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมอย่างรวดเร็ว ที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการจัดการศึกษาให้ต้องปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการ วิธีการปฏิบัติงาน ซึ่งมีความสำคัญที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายขององค์กร กระบวนการบริหารจัดการที่เหมาะสมย่อมส่งผลเชิงบวกต่อความสำเร็จขององค์กร และการบริหารจัดการองค์การท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของสภาพการณ์ปัจจุบันสู่คุณภาพ นั่นคือ กระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์ (Wannasri, 2023)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยซึ่งปฏิบัติงานเป็นศึกษานิเทศก์ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ได้มีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลก จึงมีความสนใจที่จะศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการบริหารการนิเทศที่มุ่งผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อจะได้ใช้เป็นแนวทางการบริหารจัดการการนิเทศการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและเพื่อขับเคลื่อนการจัดการศึกษาไปสู่มีคุณภาพตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของกระบวนการบริหารการนิเทศที่มุ่งผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารการนิเทศที่มุ่งผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานระหว่างวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยรวม 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบของกระบวนการบริหารการนิเทศการศึกษาที่มุ่งผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการศึกษาความคิดเห็นของรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาและศึกษานิเทศก์ โดยใช้แบบสอบถาม

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่ดูแลกลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา ผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา และศึกษานิเทศก์ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 245 แห่ง รวมทั้งสิ้น 3,326 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง กำหนดจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 245 แห่ง แล้วนำไปเปิดตาราง Krejcie and Morgan (1970) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 152 แห่ง และกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษละ 4 คน ประกอบด้วย รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา ตำแหน่งละ 1 คน และศึกษานิเทศก์ จำนวน 2 คน รวมจำนวนผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 608 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของกระบวนการบริหารการนิเทศที่มุ่งผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 1 ฉบับ มีทั้งหมด 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลโดยทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) และตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของกระบวนการบริหารการนิเทศที่มุ่งผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ได้แก่

ระดับ 5 หมายถึง ระดับความคิดเห็นว่าควรดำเนินการมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง ระดับความคิดเห็นว่าควรดำเนินการมาก

ระดับ 3 หมายถึง ระดับความคิดเห็นว่าควรดำเนินการปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง ระดับความคิดเห็นว่าควรดำเนินการน้อย

ระดับ 1 หมายถึง ระดับความคิดเห็นว่าควรดำเนินการน้อยที่สุด

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดขอบเขตของคำถาม และสร้างแบบสอบถาม

3.2 นำแบบสอบถามเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์เพื่อปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม

3.3 ตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถามโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence: IOC) ระหว่างข้อคำถามรายข้อกับเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารการศึกษา และการนิเทศการศึกษา จำนวน 5 คน

3.4 ผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาคุณภาพของเครื่องมือ วิเคราะห์หาค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยมีค่า IOC ระหว่าง 0.80-1.00

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 จัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์การเก็บข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัยจากวิทยาลัยการศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.2 จัดส่งแบบสอบถามที่แนบ QR Code ผ่านทางไปรษณีย์พร้อมหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.3 ผู้วิจัยติดตาม รวบรวมแบบสอบถามที่ส่งคืนมาทั้งหมดด้วยตนเองโดยรวบรวมจากแบบสอบถามผ่านทาง Google Form

4.4 นำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้อง ความครบถ้วนของข้อมูลและนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากที่ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวม ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

5.1 ข้อมูลทั่วไปผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบตรวจรายการ (Check List) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percent)

5.2 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของกระบวนการบริหารการนิเทศที่มุ่งผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5.3 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) องค์ประกอบของกระบวนการบริหารการนิเทศที่มุ่งผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการบริหารการนิเทศที่มุ่งผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 7 คน

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) คือ กลุ่มที่ 1 เป็นผู้บริหารการศึกษาหรือผู้ทรงคุณวุฒิในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มที่ 2 เป็นนักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา และกลุ่มที่ 3 เป็นผู้บริหารการศึกษาในระดับเขตพื้นที่การศึกษาที่มีประสบการณ์ในการบริหารการศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) เกี่ยวกับแนวทางการบริหารการนิเทศที่มุ่งผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยแบ่งเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการบริหารการนิเทศที่มุ่งผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการบริหารการนิเทศที่มุ่งผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อกำหนดประเด็นในการสัมภาษณ์

3.2 นำร่างแบบสัมภาษณ์ เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์และการใช้ภาษา

3.3 นำข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษามาปรับปรุง แก้ไขแบบสัมภาษณ์เป็นฉบับสมบูรณ์ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปผู้ให้ข้อมูล ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการบริหารการนิเทศที่มุ่งผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยาในการทำหนังสือถึงผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษาในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 2 คน นักวิชาการด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 3 คน และผู้บริหารการศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 2 คน รวมทั้งหมด 7 คน เพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์

4.2 ผู้วิจัยประสานผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อบันทึกหมาย วัน เวลา ในการสัมภาษณ์ และส่งแบบสัมภาษณ์ให้ผู้ทรงคุณวุฒิล่วงหน้า เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิทราบแนวคำถาม

4.3 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ ตามวัน เวลา และสถานที่ที่ได้นัดหมาย และบันทึกการสัมภาษณ์ เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สรุปเป็นประเด็นนำไปเป็นองค์ประกอบของร่างรูปแบบการบริหารการนิเทศที่มุ่งผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาองค์ประกอบของกระบวนการบริหารการนิเทศที่มุ่งผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 608 ชุด ซึ่งได้แบบสอบถามกลับมา จำนวน 576 ชุด คิดเป็นร้อยละ 94.74 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำแนกเป็นเพศชาย จำนวน 204 คน คิดเป็นร้อยละ 35.42 และเพศหญิง จำนวน 372 คน คิดเป็นร้อยละ 64.58 เมื่อพิจารณาอายุ พบว่า มีอายุ 51 ปีขึ้นไป มากที่สุด จำนวน 267 คน คิดเป็นร้อยละ 46.35 ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาโท จำนวน 444 คน คิดเป็นร้อยละ 77.08 และมีระยะเวลาในการปฏิบัติงานต่ำกว่า 5 ปีมากที่สุด จำนวน 259 คน คิดเป็นร้อยละ 44.97

2. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของกระบวนการบริหารการนิเทศที่มุ่งผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา ดังแสดงในตาราง 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของกระบวนการบริหารการนิเทศที่มุ่งผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา

องค์ประกอบ	n = 576		ระดับ ความคิดเห็น
	$\bar{X}$	S.D.	
1. การประเมินสภาพปัจจุบัน	4.38	0.59	มาก
2. การกำหนดกลยุทธ์	4.45	0.55	มาก
3. การนำกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ	4.54	0.47	มากที่สุด
4. การติดตามความก้าวหน้า	4.41	0.64	มาก
5. การประเมินความสำเร็จ	4.46	0.61	มาก
รวม	4.51	0.47	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ความคิดเห็นของรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา และศึกษานิเทศก์เกี่ยวกับองค์ประกอบของกระบวนการบริหารการนิเทศที่มุ่งผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.47) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือองค์ประกอบด้านการนำกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.47) ส่วนองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา ได้แก่ องค์ประกอบด้านการประเมินความสำเร็จ มีความคิดเห็นในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.61) องค์ประกอบด้านการกำหนดกลยุทธ์ มีความคิดเห็นในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.55) และองค์ประกอบด้านการติดตามความก้าวหน้า มีความคิดเห็นในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.64) ตามลำดับ

3. ผลการตรวจสอบความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ที่ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับองค์ประกอบของกระบวนการนิเทศที่มุ่งผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองของกระบวนการบริหารการนิเทศที่มุ่งผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา ดังแสดงในตาราง 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองของกระบวนการบริหารการนิเทศที่มุ่งผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา

องค์ประกอบของกระบวนการบริหารการ นิเทศที่มุ่งผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของ การศึกษา	เมทริกซ์น้ำหนักองค์ประกอบ			สัมประสิทธิ์ การพยากรณ์
	Factor Loading	S.E.	t	R ²
การประเมินสภาพปัจจุบัน	0.850	0.017	48.68**	0.723**
การกำหนดกลยุทธ์	0.955	0.012	81.81**	0.915**
การนำกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ	0.999	0.007	139.31**	0.996**
การติดตามความก้าวหน้า	0.842	0.014	61.82**	0.699**
การประเมินความสำเร็จ	0.863	0.014	63.62**	0.739**

$\chi^2 = 570.634$, df = 130, p-value = 0.000, CFI = 0.97, TLI = 0.95, RMSEA = 0.077, SRMR = 0.050

*p-value < .05, **p-value < .01, ***p-value < .000

จากตาราง 2 พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องและกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (CFI = 0.97, TLI = 0.95, RMSEA = 0.077, SRMR = 0.050) โดยค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนเปรียบเทียบ (Comparative Fit Index : CFI) และดัชนีวัดระดับความกลมกลืนเปรียบเทียบของ Tucker และ Lewis (Tucker-Lewis Index : TLI) สูงกว่า .95 ส่วนค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของการประมาณค่า (Root Mean Square Error of Approximation : RMSEA) และค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือมาตรฐาน (Standardized Root Mean Residual : SRMR) ต่ำกว่า .08 แสดงว่าโมเดลเส้นทางมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Hair et al., 2010) ดังตาราง 2

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารการนิเทศที่มุ่งผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่าแนวทางการบริหารการนิเทศที่มุ่งผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 หลักการของการบริหารการนิเทศที่มุ่งผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรมีการบริหารการนิเทศที่อ้างอิงตามกรอบมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ มีการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของครู มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน และส่งเสริมการมีส่วนร่วม

ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์ของการบริหารการนิเทศที่มุ่งผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา คือ 1) เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา 2) เพื่อพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ ความสามารถ และเจตคติที่เหมาะสม 3) เพื่อสร้างระบบการติดตามและประเมินผลที่เชื่อถือได้ 4) เพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการศึกษาในระดับสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และ 5) เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการพัฒนาการศึกษา

ส่วนที่ 3 ปัจจัยนำเข้าของการบริหารการนิเทศที่มุ่งผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ได้แก่ นโยบาย สมรรถนะของผู้นิเทศ งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยี ระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการวางแผน ติดตาม และประเมินผลการนิเทศที่ทันสมัยและถูกต้อง โครงสร้างและระบบบริหารจัดการ เครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ และวัฒนธรรมองค์กรส่งเสริมการเรียนรู้ การพัฒนาและความร่วมมือระหว่างบุคลากร

ส่วนที่ 4 กระบวนการบริหารการนิเทศที่มุ่งผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มี 5 องค์ประกอบ คือ 1) การประเมินสภาพปัจจุบัน (Assessment of Current Situation) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ มีการสร้างและใช้เครื่องมือ เทคโนโลยีที่หลากหลาย มีการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบด้าน จัดทำรายงานผลการประเมินสภาพปัจจุบันที่ชัดเจน มีข้อค้นพบเชิงประจักษ์ 2) การกำหนดกลยุทธ์ (Strategic Planning) วิสัยทัศน์ (Vision) พันธกิจ (Mission) และเป้าหมาย (Goals) ที่ชัดเจนและทันสมัย สะท้อนถึงความต้องการและทิศทางการพัฒนาการศึกษาในอนาคต มุ่งเน้นการผลิต “ผู้เรียนคุณภาพ” ที่มีคุณลักษณะของคนไทย 4.0 มีการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม โดยพัฒนาผู้นิเทศและครูให้มี “วิธีคิดแบบนวัตกรรม” 3) การนำกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ (Implementation) เริ่มจากการวางแผนการนิเทศ การเตรียมการก่อนการนิเทศ การดำเนินการนิเทศ สะท้อนผลการนิเทศ และประเมินผลการนิเทศ 4) การติดตามความก้าวหน้า โดยมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจน กำหนดปฏิทินการติดตามเป็นระยะๆ ใช้เครื่องมือ เทคโนโลยีที่หลากหลาย มีการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคร่วมกัน เพื่อหาแนวทางการดำเนินงานอย่างสร้างสรรค์ และจัดทำรายงานสรุปผลการติดตาม และนำเสนอต่อผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อใช้ในการปรับแผน หรือวางแผนการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง 5) การประเมินความสำเร็จ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จ (KPI) ที่ชัดเจน มีการประเมินทั้งผลผลิต (Output) และผลลัพธ์ (Outcome) โดยใช้ข้อมูลจากหลากหลายแหล่ง (Triangulation) มีการวิเคราะห์ความคุ้มค่าของกลยุทธ์ และจัดทำรายงานผลการประเมิน พร้อมข้อเสนอแนะเชิงกลยุทธ์ สำหรับการวางแผนปัดไป และเผยแพร่ต่อสาธารณชน เพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน

ส่วนที่ 5 ผลผลิตและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการบริหารการนิเทศที่มุ่งผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลผลิตของการบริหารการนิเทศที่มุ่งผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีแผนการนิเทศที่มีคุณภาพ มีระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการนิเทศที่มีประสิทธิภาพ มีรายงานผลการนิเทศที่มีคุณภาพ ผู้นิเทศมีทักษะในการเป็นโค้ช/ที่ปรึกษา และสามารถใช้นวัตกรรมนิเทศสมัยใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดความร่วมมือระหว่างครู ผู้นิเทศ และผู้บริหาร มีบรรยากาศการทำงานที่เน้นการเรียนรู้ร่วมกัน และเกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ผลลัพธ์ของการบริหารการนิเทศที่มุ่งผลลัพธ์ที่

พึงประสงค์ของการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา คือ ระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ ประกอบด้วย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาคุณภาพ สามารถตอบสนองนโยบายของชาติในด้าน “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ได้อย่างเป็นรูปธรรม สถานศึกษาคุณภาพ ครูคุณภาพ และผู้เรียนคุณภาพ

องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยขอสรุปองค์ความรู้จากวิจัยเป็นโมเดลแนวทางการบริหารการนิเทศที่มุ่งผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

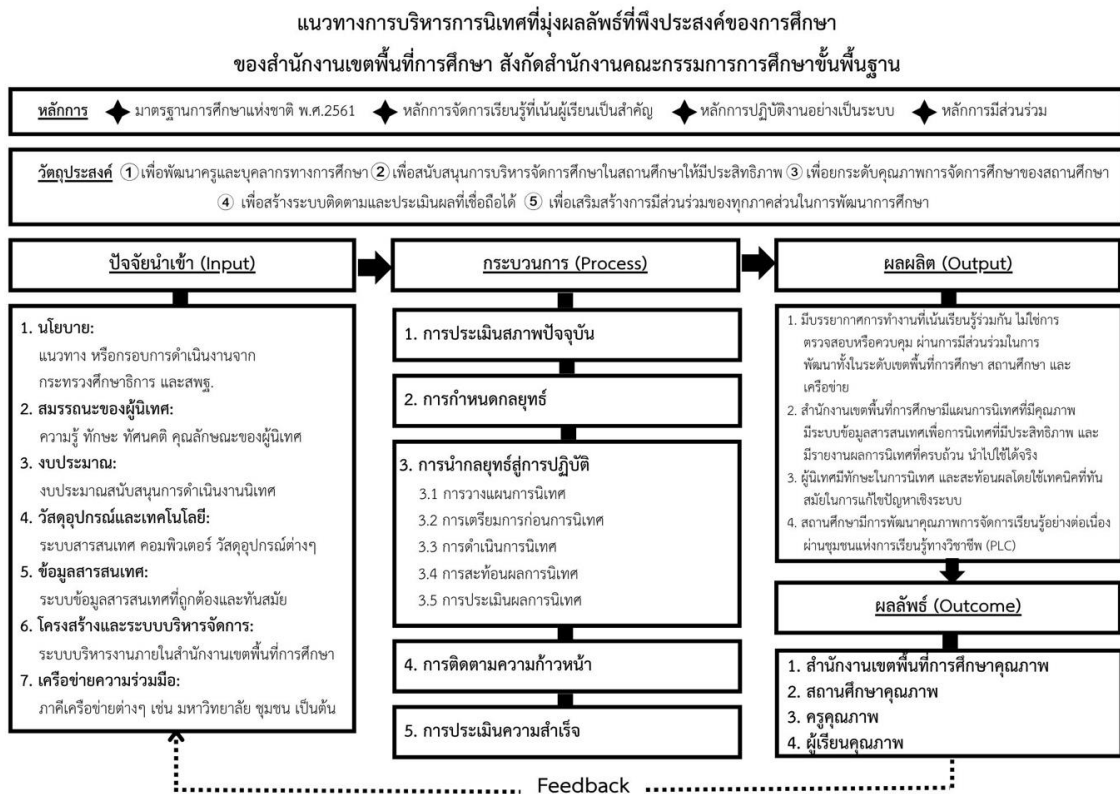

Figure 1: Guidelines for the Management of Supervision Focusing on Desired Outcomes of Education in the Educational Service Area Offices under the Office of the Basic Education Commission

จากภาพ 1 ข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่า แนวทางการบริหารการนิเทศที่มุ่งผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 5 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 หลักการ ประกอบด้วย มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2561 หลักการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หลักการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ และหลักการมีส่วนร่วม ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์ คือ เพื่อพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา สนับสนุนการบริหารจัดการและยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาในสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างระบบติดตามและประเมินผลที่เชื่อถือได้ และเพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการพัฒนาการศึกษา ส่วนที่ 3 ปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย นโยบาย สมรรถนะของผู้นิเทศ งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยี ข้อมูลสารสนเทศ โครงสร้างและการบริหารจัดการ และเครือข่ายความร่วมมือ ส่วนที่ 4 กระบวนการบริหารการนิเทศที่มุ่งผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา มี 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การประเมินสภาพปัจจุบัน ขั้นที่ 2 การกำหนดกลยุทธ์ ขั้นที่ 3 การนำ

กลยุทธ์สู่การปฏิบัติ ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย 5 ขั้น คือ การวางแผนการนิเทศ การเตรียมการก่อนการนิเทศ การดำเนินการนิเทศ การสะท้อนผลการนิเทศ และการประเมินผลการนิเทศ ขั้นที่ 4 การติดตามความก้าวหน้า ขั้นที่ 5 การประเมินความสำเร็จ ส่วนที่ 5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีระบบข้อมูลสารสนเทศที่มีคุณภาพ เพื่อนำมาวางแผนการนิเทศ และนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้นิเทศมีทักษะในการให้คำปรึกษา และสะท้อนผล เพื่อแก้ไขปัญหาเชิงระบบ มีบรรยากาศการทำงานที่เน้นการเรียนรู้ร่วมกัน ไม่ใช้การตรวจสอบหรือควบคุม เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาทั้งในระดับเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และเครือข่าย และก่อให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) จนในที่สุดจะส่งผลให้ระบบการศึกษามีคุณภาพ อันประกอบด้วย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาคุณภาพ: สามารถตอบสนองนโยบายของชาติในด้าน “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ได้อย่างเป็นรูปธรรม สถานศึกษาคุณภาพ: มีการบริหารจัดการในการพัฒนาผู้เรียนให้มี สรรณะตามเป้าหมาย ครูคุณภาพ: สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นคุณภาพให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะของ คนไทย 4.0 และผู้เรียนคุณภาพ: ผู้เรียนที่มีคุณลักษณะของคนไทย 4.0 คือ เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์ นวัตกรรม และเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า องค์ประกอบของกระบวนการบริหารการนิเทศที่มุ่ง ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) การประเมินสภาพปัจจุบัน 2) การกำหนดกลยุทธ์ 3) การนำ กลยุทธ์สู่การปฏิบัติ 4) การติดตามความก้าวหน้า และ 5) การประเมินความสำเร็จ ซึ่งทั้ง 5 องค์ประกอบมี ความสอดคล้องและกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า กระบวนการบริหารการนิเทศ ที่มุ่งผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นกระบวนการบริหารที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดคุณภาพตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐาน การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2561 ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสถานการณ์ของโลกในยุคปัจจุบัน ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจึงต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาและเปลี่ยนแปลง องค์การไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2561 ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดของ Moonstri (2020) ที่กล่าวว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์ คือ กระบวนการวิเคราะห์ สภาพแวดล้อมทั้ง ภายในและภายนอกองค์การ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการวางแผนเชิงกลยุทธ์อย่างเหมาะสม และปฏิบัติตามกล ยุทธ์ ควบคุมประเมินผลกลยุทธ์ ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อให้องค์การบรรลุ เป้าหมายและสร้างข้อได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืน และสอดคล้องกับแนวคิดของ Lynch (2018) ก็กล่าวไว้เช่นเดียวกันว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์ หมายถึง การตัดสินใจพื้นฐาน เกี่ยวกับทิศทางในอนาคตของ องค์การ วัตถุประสงค์ ทรัพยากร และวิธีการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลก

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า แนวทางการบริหารการนิเทศที่มุ่งผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของ การศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 5 ด้าน คือ 1) หลักการของการบริหารการนิเทศที่มุ่งผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา 2) วัตถุประสงค์ของการบริหาร การนิเทศที่มุ่งผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา 3) ปัจจัยนำเข้าของการบริหารการนิเทศที่มุ่งผลลัพธ์ที่พึง ประสงค์ของการศึกษา 4) กระบวนการของการบริหารการนิเทศที่มุ่งผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา และ 5) ผลผลิตและผลลัพธ์ของการบริหารการนิเทศที่มุ่งผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในฐานะที่เป็นหน่วยงานอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน มีบทบาทหน้าที่หลักคือ การจัดทำนโยบาย แผนพัฒนา และมาตรฐานการศึกษา

ที่สอดคล้องกับนโยบายของส่วนกลางและบริบทของท้องถิ่น นอกจากนี้ ยังมีหน้าที่ในการกำกับ ดูแล ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในเขตพื้นที่ และในการที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพและมีคุณลักษณะของคนไทย 4.0 ตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2561 ได้นั้น จำเป็นต้องบริหารจัดการ และดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ทั้งในด้านปัจจัยนำเข้า กระบวนการ รวมทั้งผลผลิตและผลลัพธ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Pengta (2022) ที่ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง รูปแบบการนิเทศงานในสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการนิเทศมีความสำคัญ และการนิเทศจะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใดต้องมีกระบวนการขั้นตอนการดำเนินงานนิเทศที่ชัดเจน เหมาะสมบนพื้นฐานการทำงานร่วมกันอย่างมีระบบแบบแผนเพื่อนำไปสู่การพัฒนางานที่มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด และยังสอดคล้องกับ Jaikantha (2018) ที่ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง กลยุทธ์การบริหารจัดการการนิเทศการศึกษา ที่สอดคล้องกับการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผลการวิจัย พบว่า สภาพการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาด้านประสิทธิผลการดำเนินการในแผนการนิเทศ มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก ความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการนิเทศต่อทุกงานอยู่ในระดับมาก การวางแผนโครงการและกิจกรรมการนิเทศ มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก การพัฒนาศึกษานิเทศก์และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศอยู่ในระดับดีมาก เหตุปัจจัยสำคัญที่เป็นปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยฉุดรั้งที่มีผลต่อสภาพการดำเนินการนิเทศมี 6 ปัจจัย ได้แก่ บุคลากร งบประมาณ การบริหารจัดการ วิธีการ วัสดุอุปกรณ์ และเวลา กลยุทธ์การบริหารจัดการการนิเทศการศึกษาที่สอดคล้องกับการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ปีการศึกษา 2560-2562 ได้แก่ การปรับกระบวนการทำงานของศึกษานิเทศก์ การยกระดับความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน การเร่งรัด ปรับปรุง และพัฒนาระบบการนิเทศติดตาม ตรวจสอบ และการส่งเสริม และเพิ่มเครือข่ายการพัฒนากการนิเทศ การศึกษา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chain (2020) ที่ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนากการนิเทศ การศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู จากการวิจัยพบว่า การบริหารการนิเทศการศึกษาของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ การพัฒนาบุคลากร การวางแผนการนิเทศการศึกษา การปฏิบัติการนิเทศการศึกษา การประเมินผลการนิเทศการศึกษา การ สร้างขวัญกำลังใจและการให้ความช่วยเหลือแก่ครู และการปรับปรุงการนิเทศการศึกษา ตามลำดับ และ 2) แนวทางการพัฒนากการบริหารการนิเทศการศึกษาของสถานศึกษา พบว่า 2.1) สถานศึกษาควรมีการพัฒนากระบวนการสื่อสารสนเทศเพื่อการนิเทศ 2.2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดกิจกรรมเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจให้บุคลากรมีทัศนคติที่ดีต่อการนิเทศ 2.3) สถานศึกษาควรให้ความสำคัญในการจัดหาสื่อวัสดุ อุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการนิเทศ 2.4) สถานศึกษาควรมีการจัดกิจกรรมในการสร้างแรงกระตุ้น จูงใจ และเสริมสร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากร 2.5) สถานศึกษาควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลการนิเทศของสถานศึกษาเพื่อการกำกับ ติดตาม ประเมินผลการนิเทศอย่างต่อเนื่อง และ 2.6) สถานศึกษาควรมีการนำผลการบริหารการนิเทศที่เป็นปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะไปใช้ในการปรับปรุงกระบวนการบริหารการนิเทศ

สรุป

จากการดำเนินการวิจัย เรื่อง องค์ประกอบและแนวทางการบริหารการนิเทศที่มุ่งผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ ของการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า องค์ประกอบของกระบวนการนิเทศมุ่งผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ การประเมินสภาพ

ปัจจุบัน การกำหนดกลยุทธ์ การนำกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ การติดตามความก้าวหน้า และการประเมินความสำเร็จ ซึ่งทั้ง 5 องค์ประกอบมีความสอดคล้องและกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาได้จากค่า Chi-square = 570.634, Degrees of Freedom = 130, Comparative Fit Index (CFI) = 0.97, Tucker-Lewis Index (TLI) = 0.95, Root Mean Square Error of Approximate (RMSEA) = 0.077, Standardized Root Mean Square Residual (SRMR) = 0.050 และแนวทางการบริหารการนิเทศที่มุ่งผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 5 ด้าน คือ หลักการ วัตถุประสงค์ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต/ผลลัพธ์ของการบริหารการนิเทศที่มุ่งผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 ได้องค์ประกอบของกระบวนการบริหารการนิเทศที่มุ่งผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาที่สามารถนำไปใช้ในการบริหารจัดการ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้

1.2 ได้แนวทางในการบริหารการนิเทศที่มุ่งผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา สามารถนำไปปรับใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารการนิเทศมุ่งผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 การพัฒนากลยุทธ์การบริหารการนิเทศมุ่งผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

References

- Chaemchoy, S. (2015). Technology Leadership: Leading Technology into 21st Century School. *Naresuan University Journal of Education*, 16(4), 216-224.
- Chain, P. (2020). *Guidelines for Development of Educational Supervision Administration in Schools Under the Secondary Educational Service Area Office Loei Nong Bua Lam Phu*. (Master's Thesis). Sukhothai Thammathirat Open University. Nonthaburi.
- Educational Supervision Unit, Office of the Basic Education Commission. (2021). *Supervision Results Report*. Bangkok: Office of the Basic Education Commission.
- Jaikantha, N. (2018). *The Administration Strategies for Education Supervision in the 21st Century Education of Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3*. (Doctoral Dissertation). Chiang Rai Rajabhat University. Chiang Rai.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

- Lynch, R. (2018). *Strategic Management*. (18th ed.). New York: Pearson.
- Moonsri, K. (2020). *Strategic Management*. Phetchabun: Phetchabun Rajabhat University.
- Ngourungsi, K. (2016). Education for Sustainable Development (ESD). *Journal of the Association of Researchers*, 21(2), 13-18.
- Office of the Education Council. (2020). *Policy Proposals on the Development of Systematic Educational Quality*. Bangkok: Prik Wan Graphic.
- Office of the National Economic and Social Development Council. (2018). *20-Year National Strategy (2018-2037)*. (2nd ed.). Bangkok: Office of the Secretary of the National Strategy Committee, National Economic and Social Development Board.
- Pengta, B. (2022). *Task Supervision Model in Primary Educational Service Area Office*. (Doctoral Dissertation). Silpakorn University. Bangkok.
- Wannasri, C. (2023). *Management for Quality of Students and Educational Institutions*. Phitsanulok: Rattana Suwanna Printing 3.